

Jurisprudența obligatorie pentru aplicarea Codului de procedură civilă

• deciziile Curții Constituționale • hotărârile prealabile
ale Înaltei Curți de Casație și Justiție privind dezlegarea
unor chestiuni de drept • recursurile în interesul legii

Ediția a 5-a, actualizată la data de
3 ianuarie 2022

Editura
Hamangiu
2022

Cuprins

Capitolul I. Decizii ale Curții Constituționale	1
1. Art. 27 – Legea aplicabilă hotărârilor judecătorești. Efectele unei decizii a Curții Constituționale. Neconstituționalitatea interpretării date de Înalta Curte de Casație și Justiție (<i>C.C.R., dec. nr. 874 din 18 decembrie 2018, M. Of. nr. 2 din 3 ianuarie 2019</i>)	1
2. Art. 323 – Consemnarea declarației martorului. Neconstituționalitatea sintagmei „întocmai și literal” din cuprinsul art. 323 alin. (1) CPC (<i>C.C.R., dec. nr. 832 din 9 decembrie 2021, www.ccr.ro</i>)	16
3. Art. 524 – Contestația privind tergiversarea procesului. Competența de judecată. Lipsa imparțialității obiective (<i>C.C.R., dec. nr. 604 din 16 iulie 2020, M. Of. nr. 976 din 22 octombrie 2020</i>)	16
Capitolul al II-lea. Hotărâri prealabile privind dezlegarea unor chestiuni de drept	21
1. Art. 35 – Constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Dreptul la încadrarea în grupe de muncă. Acțiune imprescriptibilă (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 13 din 16 mai 2016, M. Of. nr. 862 din 28 octombrie 2016</i>)	21
2. Art. 35 – Constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Raport de muncă și efectele acestuia. Contract de muncă neîncheiat în formă scrisă (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 37 din 7 noiembrie 2016, M. Of. nr. 114 din 10 februarie 2017</i>)	27
3. Art. 84 – Reprezentarea convențională a persoanelor juridice. Mandatar persoană juridică (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 9 din 4 aprilie 2016, M. Of. nr. 400 din 26 mai 2016</i>)	38
4. Art. 84 – Reprezentarea convențională a persoanelor juridice. Consilier în proprietate industrială (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 2 din 30 ianuarie 2017, M. Of. nr. 157 din 2 martie 2017</i>)	42
5. Art. 182, art. 183 – Acte de procedură transmise prin fax sau e-mail după ora la care activitatea încetează la instanță. Acte socotite a fi depuse în termen (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 45 din 22 iunie 2020, M. Of. nr. 961 din 20 octombrie 2020</i>)	54
6. Art. 184 – Curgerea termenelor procedurale. Decizie de concediere individuală. Comunicare prin poșta electronică. Cerințe de formă (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 34 din 24 octombrie 2016, M. Of. nr. 18 din 9 ianuarie 2017</i>)	65
7. Art. 426, art. 503 – Semnarea hotărârii de către președintele instanței pentru unul dintre membrii completului de recurs. Contestație în anulare (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 26 din 3 iunie 2019, M. Of. nr. 755 din 17 septembrie 2019</i>)	76
8. Art. 435 - Opozabilitatea hotărârii judecătorești. Revendicare imobiliară. Bun proprietate comună pe cote-părți. Excepție (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 18 din 17 februarie 2020, M. Of. nr. 191 din 10 martie 2020</i>)	85
9. Art. 453 – Acordarea cheltuielilor de judecată generate de un alt litigiu soluționat definitiv (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 59 din 18 septembrie 2017, M. Of. nr. 871 din 6 noiembrie 2017</i>)	95
10. Art. 478 – Limitele efectului devolutiv al apelului. Explicitarea pretențiilor implicite. Condiții (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 28 din 21 septembrie 2015, M. Of. nr. 772 din 16 octombrie 2015</i>)	103
11. Art. 483 – Recurs. Excepții. Hotărâri privind cereri de reparare a prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, formulate în temeiul art. 538 CPP (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 54 din 14 septembrie 2020, M. Of. nr. 63 din 20 ianuarie 2021</i>)	110
12. Art. 623 – Executare silită. Hotărâri judecătorești privind creanțe bugetare. Organul de executare (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 66 din 2 octombrie 2017, M. Of. nr. 969 din 7 decembrie 2017</i>)	131

13.	Art. 628 – Executare silită. Obligație principală. Cheltuieli de judecată. Actualizare (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 34 din 16 noiembrie 2015, M. Of. nr. 945 din 21 decembrie 2015</i>)	139
14.	Art. 632 – Executarea silită a unei creanțe garantate printr-un contract de ipotecă valabil încheiat. Drept de creanță care nu este constatat printr-un titlu executoriu (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 60 din 18 septembrie 2017, M. Of. nr. 928 din 24 noiembrie 2017</i>)	143
15.	Art. 640, art. 666 – Bilet la ordin. Investiție cu formulă executorie (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 7 din 30 ianuarie 2017, M. Of. nr. 220 din 30 martie 2017</i>)	155
16.	Art. 664 – Cerere de executare silită. Reprezentarea convențională a persoanei juridice (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 19 din 19 martie 2018, M. Of. nr. 510 din 21 iunie 2018</i>)	160
17.	Art. 666 – Încuviințarea executării silite. Interpretarea și aplicarea în timp a dispozițiilor art. 666 alin. (2) CPC în raport cu Decizia Curții Constituționale nr. 895 din 17 decembrie 2015 (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 77 din 6 noiembrie 2017, M. Of. nr. 23 din 10 ianuarie 2018</i>)	167
18.	Art. 666 – Factură fiscală pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare. Titlu executoriu. Excepție (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 16 din 17 februarie 2020, M. Of. nr. 534 din 22 iunie 2020</i>)	175
19.	Art. 719 – Suspendarea obligatorie a executării silite. Producerea de efecte până la soluționarea în primă instanță a contestației la executare. Imposibilitatea reiterării unei cereri având acest obiect în calea de atac împotriva hotărârii instanței de executare (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 81 din 6 decembrie 2021, www.scj.ro</i>)	189
20.	Art. 781 – Poprire. Sume datorate lunar de terțul poprit, membru al asociației de proprietari, debitoarei asociația de proprietari, cu titlu de cheltuieli de întreținere. Afectațiune specială (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 84 din 26 noiembrie 2018, M. Of. nr. 84 din 1 februarie 2019</i>)	189
21.	Art. 906 – Executarea silită a obligațiilor de a face sau de a nu face. Obligație evaluabilă în bani, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană. Încheiere de soluționare a cererii creditorului. Cale de atac (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 73 din 16 octombrie 2017, M. Of. nr. 914 din 22 noiembrie 2017</i>)	201
22.	Art. 997 – Ordonanță președințială. Suspendarea executării unei garanții de bună execuție aferente unui contract de achiziție publică. Inadmisibilitate (<i>I.C.C.J., compl. DCD civ., dec. nr. 27 din 2 martie 2020, M. Of. nr. 536 din 23 iunie 2020</i>)	208

Capitolul al III-lea. Recursuri în interesul legii 217

1.	Art. 22, art. 152, art. 457 – Calificarea juridică a unei cereri. Cale de atac greșită. Soluția instanței (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 19 din 24 octombrie 2016, M. Of. nr. 103 din 6 februarie 2017</i>)	217
2.	Art. 32, art. 35, art. 36, art. 56 – ¹ Calitate procesuală pasivă. Acțiuni în reconstituirea vechimii în muncă ² Acțiune în realizarea unui drept. Obligarea deținătorului de arhivă de a elibera adeverința constatatoare a vechimii în muncă/încadrării în grupele superioare de muncă ³ Capacitate procesuală de folosință. Angajator desființat în urma procedurilor de insolvență și radiat din registrele specifice. Fost lichidator, chemat în judecată în nume propriu. Lipsa calității procesuale pasive (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 2 din 15 februarie 2016, M. Of. nr. 263 din 7 aprilie 2016</i>)	221
3.	Art. 41 – Incompatibilitate. Căi extraordinare de atac (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 24 din 19 octombrie 2020, M. Of. nr. 144 din 11 februarie 2021</i>)	231
4.	Art. 49 – Recuzare. Starea cauzei până la soluționarea cererii (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 14 din 28 iunie 2021, M. Of. nr. 907 din 22 septembrie 2021</i>)	241
5.	Art. 94, art. 95 – Competență. Litigii privind suportarea cheltuielilor de întreținere pentru persoane care beneficiază de măsuri de protecție (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 13 din 22 iunie 2015, M. Of. nr. 690 din 11 septembrie 2015</i>)	250
6.	Art. 94, art. 95 – Competență. Cereri pentru acordarea de despăgubiri și restabilirea situației anterioare discriminării sau pentru anularea situației create prin discriminare (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 10 din 23 mai 2016, M. Of. nr. 505 din 5 iulie 2016</i>)	258

7.	Art. 94, art. 95 – Competență. Tribunale/secții specializate. Determinare (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 18 din 17 octombrie 2016, M. Of. nr. 237 din 6 aprilie 2017</i>)	264
8.	Art. 94, art. 95, art. 96 – Competență. Acțiune în despăgubiri formulată de Agenția Națională de Administrare Fiscală împotriva administratorului unei societăți achitat pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 6 din Legea nr. 241/2005 (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 7 din 19 martie 2018, M. Of. nr. 495 din 15 iunie 2018</i>)	280
9.	Art. 94 – Competență. Cereri în anulare/contestații formulate împotriva dispozițiilor emise de primari în soluționarea cererilor de rectificare a actelor de stare civilă (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 28 din 6 decembrie 2021, www.scj.ro</i>)	286
10.	Art. 95 – Competență. Litigii cu profesioniști. Sesizarea instanței de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor sau de alte organe ale administrației publice (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 24 din 16 noiembrie 2015, M. Of. nr. 76 din 2 februarie 2016</i>)	286
11.	Art. 95 – Competență. Contestație împotriva deciziei de încetare a plății indemnizației, formulată de membrii uniunilor de creatori care au și statut de pensionari din sistemul pensiilor militare de stat (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 27 din 4 decembrie 2017, M. Of. nr. 163 din 21 februarie 2018</i>)	293
12.	Art. 95 – Competență. Cereri având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 28 din 4 decembrie 2017, M. Of. nr. 128 din 9 februarie 2018</i>)	302
13.	Art. 95 – Competență. Litigii având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, polițiștii și funcționarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 5 din 5 martie 2018, M. Of. nr. 448 din 30 mai 2018</i>)	309
14.	Art. 95 – Competență. Litigii având ca obiect drepturi bănești solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi județean și pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 10 din 16 aprilie 2018, M. Of. nr. 536 din 28 iunie 2018</i>)	320
15.	Art. 95 – Competență. Litigii având ca obiect acțiuni în anularea deciziilor de imputare și a hotărârilor comisiilor de jurisdicție a imputațiilor constituite la nivelul ministerelor și autorităților publice centrale, formulate de militari (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 23 din 12 noiembrie 2018, M. Of. nr. 109 din 12 februarie 2019</i>)	334
16.	Art. 95 – Competență. Tribunale specializate. Executare silită. Apel (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 2 din 14 ianuarie 2019, M. Of. nr. 863 din 25 octombrie 2019</i>)	345
17.	Art. 95, art. 714 – Competență. Apel împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii asupra contestațiilor formulate împotriva executărilor silită pornite în temeiul Codului de procedură fiscală (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 18 din 3 iunie 2019, M. Of. nr. 621 din 26 iulie 2019</i>)	356
18.	Art. 95 – Competență. Acțiune promovată de angajator pentru restituirea sumelor achitate de bunăvoie salariatului, înainte de începerea executării silită (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 15 din 20 iulie 2020, M. Of. nr. 1021 din 3 noiembrie 2020</i>)	363
19.	Art. 95, art. 96 – Competență. Litigii privind asigurări RCA (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 13 din 18 mai 2020, M. Of. nr. 1309 din 30 decembrie 2020</i>)	373
20.	Art. 95, art. 651, art. 714, art. 719, art. 997 – ¹ . Competență. Contestații privind executarea silită începută de creditorii bugetari ² . Ordonanță președințială. Măsurile vremelnice privind ridicarea, suspendarea și suspendarea provizorie a măsurilor de executare silită luate de organele de executare fiscală (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 17 din 20 iulie 2020, M. Of. nr. 61 din 20 ianuarie 2021</i>)	384
21.	Art. 95 – Competență. Cauze având ca obiect obligarea instituțiilor publice din cadrul Jandarmeriei Române la plata unor drepturi salariale către personalul militar al acestora (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 19 din 27 septembrie 2021, M. Of. nr. 1080 din 11 noiembrie 2021</i>)	403
22.	Art. 107, art. 113, art. 116 – Competență teritorială. Înțelesul sintagmei „loc al producerii prejudiciului” în acțiunile în pretenții formulate de organisme de gestiune colectivă a drepturilor de autor (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 21 din 27 septembrie 2021, M. Of. nr. 1114 din 23 noiembrie 2021</i>)	408
23.	Art. 112, art. 651, art. 666, art. 712, art. 714 – Competență teritorială. Pluralitate de părți. Contestație la executare propriu-zisă formulată de unul dintre debitorii la care se referă titlul executoriu (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 20 din 27 septembrie 2021, M. Of. nr. 1083 din 11 noiembrie 2021</i>)	415

24.	Art. 127 – Competență facultativă. Interpretarea noțiunii de „grefier” (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 7 din 16 mai 2016, M. Of. nr. 461 din 22 iunie 2016</i>)	424
25.	Art. 131 – Excepție de necompetență. Invocare (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 31 din 11 noiembrie 2019, M. Of. nr. 133 din 19 februarie 2020</i>)	431
26.	Art. 131, art. 714, art. 719 – Verificarea competenței. Cerere de suspendare provizorie a executării (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 27 din 6 decembrie 2021, www.scj.ro</i>)	438
27.	Art. 135, art. 136 – Conflict de competență ivit în apel sau în recurs. Compunerea completului (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 8 din 17 mai 2021, M. Of. nr. 627 din 25 iunie 2021</i>)	438
28.	Art. 187, art. 191 – Introducerea, cu rea-credință, a unei cereri. Aplicarea amenzii judiciare prin hotărârea prin care a fost soluționată cererea. Cale de atac (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 12 din 6 mai 2020, M. Of. nr. 546 din 25 iunie 2020</i>)	444
29.	Art. 254, art. 470, art. 478, art. 479 – Probe noi. Apel. Înțeles (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 9 din 30 martie 2020, M. Of. nr. 548 din 25 iunie 2020</i>)	452
30.	Art. 272, art. 632 – Înscriș sub semnătură privată. Contract privind serviciile financiare încheiat la distanță. Titlu executoriu. Condiții privind semnătura (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 23 din 14 octombrie 2019, M. Of. nr. 142 din 21 februarie 2020</i>)	464
31.	Art. 406, art. 453, art. 790 – Cheltuieli de judecată. Executor judecătoresc. Renunțare la cererea de validare a popririi sau respingerea cererii, ca urmare a îndeplinirii obligațiilor de către terțul poprit sau de către debitor (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 8 din 16 mai 2016, M. Of. nr. 480 din 28 iunie 2016</i>)	473
32.	Art. 414 – Suspendarea judecății. Cerere de repunere pe rol a cauzei. Recurs (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 2 din 30 ianuarie 2017, M. Of. nr. 175 din 10 martie 2017</i>)	480
33.	Art. 450, art. 719, art. 997 și urm. – Suspendarea executării provizorii. Compunerea completului de judecată. Tipul hotărârii și cale de atac (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 8 din 27 aprilie 2015, M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015</i>)	489
34.	Art. 451, art. 488 – Cheltuieli de judecată reprezentând onorariu avocațial. Analiza proporționalității acestora. Motiv de recurs (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 3 din 20 ianuarie 2020, M. Of. nr. 181 din 5 martie 2020</i>)	494
35.	Art. 472, art. 491 – Apel/recurs incident. Obiect (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 14 din 22 iunie 2020, M. Of. nr. 875 din 25 septembrie 2020</i>)	498
36.	Art. 480 – Apel împotriva hotărârii judecătorului-sindic prin care s-a respins o cerere de trecere a debitorului la procedura falimentului sau prin care confirmă un plan de reorganizare. Soluții în caz de admitere (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 4 din 15 martie 2021, M. Of. nr. 426 din 22 aprilie 2021</i>)	512
37.	Art. 509, art. 513 – Revizuire în cazul existenței unor hotărâri definitive potrivnice. Recurs. Admisibilitate (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 17 din 20 mai 2019, M. Of. nr. 899 din 7 noiembrie 2019</i>)	523
38.	Art. 719 – Contestație la executare. Suspendarea executării. Durată (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 2 din 8 februarie 2021, M. Of. nr. 342 din 5 aprilie 2021</i>)	529
39.	Art. 729 – Limitele urmăririi veniturilor bănești. Obligații de întreținere datorate de fiecare părinte copilului care nu locuiește cu acesta. Compensație (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 6 din 11 februarie 2019, M. Of. nr. 197 din 12 martie 2019</i>)	536
40.	Art. 781 – Poprire. Sume destinate plății drepturilor salariale, aflate în conturi deschise la unitățile de trezorerie și societăți bancare (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 1 din 20 ianuarie 2020, M. Of. nr. 184 din 6 martie 2020</i>)	544
41.	Art. 784 – Poprire bancară. Suspendarea urmăririi silite. Obligația terțului poprit privind încasările ulterioare suspendării (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 11 din 16 aprilie 2018, M. Of. nr. 430 din 21 mai 2018</i>)	553
42.	Art. 916, art. 929 și urm. – Divorț prin acordul soților. Acord de mediere. Consfințire de către instanță (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 33 din 9 decembrie 2019, M. Of. nr. 144 din 24 februarie 2020</i>)	563
43.	Art. 1050-1053 – Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii. Posesii începute înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil (<i>I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 19 din 5 octombrie 2015, M. Of. nr. 11 din 7 ianuarie 2016</i>)	572

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC 1865/art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 alin. (1) CPC, respectiv a art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare/art. 180 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, angajatorul desființat în urma procedurilor de insolvență, finalizate cu radierea din registrele specifice, nu poate sta în judecată, neavând capacitate procesuală de folosință, iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală pasivă.

Obligatorie, potrivit art. 517 alin. (4) CPC.

3. Incompatibilitate. Căi extraordinare de atac

CPC, art. 41 alin. (1)

În cazul în care judecătorul este investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel sau recurs, nu sunt aplicabile prevederile art. 41 alin. (1) teza I CPC, dacă din circumstanțele particulare ale litigiului reiese în mod evident că acesta nu este pus în situația de a-și evalua, direct sau indirect, propria hotărâre.

În temeiul art. 41 alin. (1) CPC, judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel.

I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 24 din 19 octombrie 2020, M. Of. nr. 144 din 11 februarie 2021

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

7. La data de 10 iunie 2020, Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind următoarea problemă de drept:

Interpretarea sintagmei „aceeași pricină”, care îl face pe judecător incompatibil în temeiul art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, în situația în care este investit să judece o cale extraordinară de atac (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs.

Dacă, în temeiul art. 41 alin. (1) raportat la art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC, judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire/contestație în anulare, exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel.

8. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la 12 iunie 2020, formându-se dosarul nr. 1.373/1/2020.

II. Obiectul recursului în interesul legii

9. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat, potrivit prevederilor art. 514 CPC, de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, rezultă că instanțele de judecată nu au un punct de vedere unitar în ceea ce privește interpretarea și aplicarea prevederilor art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, respectiv a aceleiași norme legale coroborate cu art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC, în ipoteza în care hotărârea atacată într-o contestație în anulare sau revizuire nu a fost pronunțată de către judecătorul care formulează cerere de abținere sau este recuzat în temeiul normelor legale indicate, dar prin care s-a soluționat o altă cale extraordinară de atac (contestație în anulare, revizuire, recurs) declarată împotriva unei hotărâri pronunțate de un complet din care a făcut parte acesta (în fond, apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire). Au fost avute în vedere toate situațiile de abținere, atât înainte, cât și după intrarea în vigoare a Legii nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (*Legea nr. 310/2018*).

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

10. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale: Codul de procedură civilă

Art. 41. „(1) Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs. (...)”.

IV. Examenul jurisprudențial

11. Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov a arătat că în activitatea Secției civile s-a constatat existența unei practici și a unor opinii neunitare cu privire la soluția ce se impune în judecarea unei cereri de abținere sau de recuzare formulate în

ipotezele anterior menționate. Totodată, față de numărul relativ mare al situațiilor în care un justițiabil formulează mai multe cereri de contestație în anulare sau revizuire succesiv, pornind de la una și aceeași hotărâre inițială, declarate „în cascadă” una împotriva alteia (respectiv toate, cu excepția primei, fiind îndreptate împotriva unor hotărâri intermediare pronunțate tot în astfel de căi extraordinare de atac), s-a observat existența riscului ca, pe baza unei interpretări greșite a normelor legale aplicabile în materie, să se creeze artificial situații de incompatibilitate cu privire la toți membrii secției în ceea ce privește soluționarea unor astfel de contestații în anulare sau revizuirii, din cauza abținerii sau recuzării tuturor judecătorilor care au soluționat litigiul de bază sau diverse contestații în anulare și revizuirii formulate succesiv ulterior.

12. La nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel Brașov practica este unitară, în sensul respingerii unor astfel de cereri de abținere sau recuzare, considerându-se că art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC nu este incident.

13. Autorul sesizării a avut în vedere și Decizia nr. 32 din 9 decembrie 2019 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, publicată în M. Of. nr. 148 din 25 februarie 2020 (*Decizia nr. 32 din 9 decembrie 2019*), prin care, admitându-se recursul în interesul legii, s-a decis că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 64 alin. (3) CPP, judecătorul care a participat la judecarea unei cauze nu poate participa la judecarea aceleiași cauze într-o cale extraordinară de atac, în etapa admisibilității în principiu (contestație în anulare, revizuire și recurs în casație).

14. În esență, soluția adoptată de către instanța supremă se sprijină pe ideea că în etapa admiterii în principiu a unei contestații în anulare sau revizuirii se realizează o judecată, în accepțiunea art. 64 alin. (3) CPP, care nu distinge între calea de atac ordinară a apelului și căile extraordinare de atac. Prin această decizie nu s-a statuat cu privire la înțelesul noțiunii de „aceeași cauză” la care face referire art. 64 alin. (3) CPP și, în mod evident, față de obiectul sesizării, nici asupra noțiunii similare de „aceeași pricină” regăsită în prevederile art. 41 alin. (1) CPC.

15. De asemenea se remarcă faptul că ipoteza de lucru a fost aceea în care judecătorul investit cu soluționarea contestației în anulare/revizuirii pronunțase hotărârea atacată în mod direct pe această cale. Așa fiind, problema de drept asupra căreia a statuat instanța supremă prin decizia de mai sus este diferită de cea supusă atenției în prezent.

16. Verificând întreaga documentație înaintată de curțile de apel din țară la solicitarea președintelui Secției civile a Curții de Apel Brașov, autorul sesizării a constatat existența unor puncte de vedere diferite cu privire la problema de drept dedusă dezlegării.

17. Astfel, **într-o primă orientare jurisprudențială**, s-a apreciat că judecătorul care a pronunțat o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu este incompatibil și poate soluționa o contestație în anulare sau o revizuire îndreptată împotriva unei hotărâri pronunțate într-o altă cale extraordinară de atac (contestație în anulare, revizuire sau recurs) ce a avut ca obiect propria hotărâre (sau o hotărâre prin care a fost soluționată o altă cale extraordinară de atac, intermediară față de propria hotărâre).

18. Argumentele care stau la baza acestei opinii sunt următoarele:

a) întrucât contestația în anulare/revizuirea nu au ca obiect hotărârile pronunțate de judecătorul investit cu soluționarea acestora, nu suntem în prezența aceleiași pricini, în accepțiunea art. 41 alin. (1) CPC; sintagma „aceeași pricină” trebuie interpretată ca desemnând cauza/cererea introductivă de instanță în cadrul căreia are loc judecata, pronunțarea hotărârii și exercitarea căilor de atac ordinare și extraordinare împotriva acesteia;

b) art. 41 alin. (1) CPC are ca situație premisă pronunțarea de către judecătorul care se abține a unei încheieri interlocutorii sau a unei hotărâri prin care s-a soluționat cauza; situația în discuție se referă la alt context, respectiv la o verigă intermediară care excedează intenției legiuitorului de a elimina cazurile de incompatibilitate, astfel cum reiese din interpretarea art. 41 alin. (1) teza întâi CPC;

c) dacă legiuitorul ar fi dorit să existe incompatibilitate absolută și în cazul analizat, ar fi menționat expres aceasta, lucru pe care nu l-a făcut; cazurile de incompatibilitate absolută sunt expres reglementate și trebuie interpretate restrictiv, neputându-se extinde prin analogie;

d) scopul reglementării analizate, respectiv înlăturarea posibilității ca un judecător să-și reanalizeze propria hotărâre, este respectat și în situația respingerii cererii de abținere/recuzare în cazurile aflate în discuție, întrucât admiterea contestației în anulare sau a revizuirii nu presupune automat admiterea căii de atac extraordinare anterioare, soluționată prin hotărârile atacate, ci doar reanalizarea sa, cu menținerea posibilității de respingere, inclusiv pentru motive de inadmisibilitate;

e) în situațiile enunțate nu se poate reține *de plano* existența unui caz de incompatibilitate, acesta putând interveni doar în situația în care, pe parcursul soluționării căii extraordinare de atac, se ridică aspecte judecate anterior; nu este exclusă aplicarea prevederilor art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC pentru situația în care analiza temeiurilor pe care petentul și-a întemeiat calea extraordinară de atac obligă judecătorul să facă trimiteri la propriile statuări inserate în decizia pronunțată anterior în apel/recurs;

f) procedura special aplicabilă în materia contestației în anulare și a revizuirii impune cu prioritate analizarea admisibilității acestor căi extraordinare de atac, adică a unor elemente distincte și mult îndepărtate față de cele soluționate prin hotărârile pronunțate de

către judecătorul investit în prezent cu o astfel de cale de atac. Pe cale de consecință, anterior declarării căii de atac în discuție ca fiind admisibilă, nu se poate realiza o rejudecare a precedentei căi extraordinare de atac (contestație în anulare, revizuire sau recurs) și, cu atât mai mult, a pricinii care a fost soluționată anterior de către judecătorul care se abține/este recuzat. Astfel, acesta are atât obligația, cât și posibilitatea concretă de a se abține doar de la rejudecarea contestației în anulare sau revizuirii îndreptate împotriva hotărârii prin care a soluționat pricina (sau a soluționat o altă cale extraordinară de atac).

19. **În sensul acestei opinii** au fost pronunțate următoarele hotărâri:

– Curtea de Apel Brașov: încheierile pronunțate de Secția de contencios administrativ și fiscal din 9 mai 2019, în dosarul nr. 270/64/2017, și din 29 iunie 2017, în dosarul nr. 326/64/2017;

– Curtea de Apel București: încheierea din 24 septembrie 2019 pronunțată de Secția a VI-a civilă, în dosarul nr. 3.405/2/2019; încheierea din 28 octombrie 2019 pronunțată de Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în dosarul nr. 4.894/2/2019;

– Curtea de Apel Cluj-Napoca: încheierea nr. 35/C din 15 februarie 2014 pronunțată de Judecătoria Șimleu Silvaniei; încheierea nr. 8.012/CC din 20 octombrie 2014 pronunțată de Judecătoria Bistrița;

– Curtea de Apel Constanța: încheierile pronunțate de Secția I civilă din 28 ianuarie 2020, în dosarul nr. 601/36/2019, și din 9 mai 2019, în dosarul nr. 152/36/2018;

– Curtea de Apel Craiova: încheierea din 9 septembrie 2019 pronunțată de Secția I civilă, în dosarul nr. 1.088/54/2019; încheierea din 11 iunie 2018 pronunțată de Tribunalul Gorj, Secția contencios administrativ și fiscal, în dosarul nr. 1.616/95/2018; încheierea din 29 octombrie 2019 pronunțată de Tribunalul Gorj, Secția contencios administrativ și fiscal, în dosarul nr. 2.681/95/2019;

– Curtea de Apel Galați: încheierea din 30 mai 2019 pronunțată de Curtea de Apel Galați, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, în dosarul nr. 491/44/2019;

– Curtea de Apel Timișoara: încheierile pronunțate de Secția litigii de muncă din 25 februarie 2020, în dosarul nr. 35/59/2020, și din 26 noiembrie 2018, în dosarul nr. 1.152/59/2018.

20. **Într-o a doua orientare jurisprudențială** au fost admise cererile de abținere/recuzare formulate în situații de același gen, apreciindu-se că judecătorul care a pronunțat o hotărâre prin care a soluționat cauza este incompatibil și nu poate participa la judecata unei contestații în anulare sau revizuirii îndreptate împotriva unei hotărâri pronunțate într-o altă cale extraordinară de atac ce, la rândul său, a avut ca obiect propria hotărâre, toate acestea fiind date în „aceeași pricină”, în sensul art. 41 alin. (1) CPC.

21. Parte dintre instanțele de judecată la care această opinie este majoritară au precizat că soluția se întemeiază pe art. 41 alin. (1) în forma inițială a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, iar ulterior modificărilor aduse prin Legea nr. 310/2018 trebuie să se țină seama de distincția impusă în partea finală a art. 41 CPC. S-a arătat că, drept urmare, forma actuală a textului impune completului investit cu soluționarea contestației în anulare/revizuirii stabilirea încadrării/neîncadrării în situația de excepție, caracterul absolut al incompatibilității fiind atenuat prin modificările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018. Astfel, nu este incompatibil în ipotezele aflate în discuție judecătorul care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs.

22. În motivarea acestei opinii s-au reținut, în esență, următoarele:

a) dispozițiile art. 41 și 42 CPC nu introduc vreo distincție în privința obiectului căii de atac, respectiv dacă acesta este reprezentat de însăși hotărârea pronunțată de către judecătorul respectiv sau o hotărâre pronunțată într-o altă cale de atac declarată împotriva acesteia;

b) prin admiterea cererii ce abținere/recuzare se asigură respectarea aparenței de imparțialitate a judecătorului, fiind necesar să nu fie afectată încrederea publică și să fie respectate garanțiile dreptului la un proces echitabil, conferite de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*);

c) scopul legii este de a nu i se permite judecătorului să își controleze propria soluție și de a fi exclus de la judecată judecătorul a cărui hotărâre ar putea fi, direct sau indirect, afectată ca urmare a admiterii căii de atac extraordinare exercitate de parte;

d) nu prezintă relevanță aspectul dedus judecății în calea de atac extraordinară și nici împrejurarea că aceasta nu privește direct hotărârea din apel/recurs, de vreme ce, în urma admiterii acesteia, s-ar anula/schimba hotărârea prin care s-a soluționat calea de atac extraordinară exercitată împotriva hotărârii din apel/recurs;

e) sintagma „aceeași pricină” vizează întregul proces, până la epuizarea căilor de atac, inclusiv a celor extraordinare, chiar dacă acestea privesc hotărâri pronunțate de alți judecători, câtă vreme tind, în final, la retractarea deciziei pronunțate de către judecătorul investit cu o contestație în anulare/revizuire.

23. În sensul acestei opinii au fost pronunțate următoarele hotărâri:

- Curtea de Apel Brașov: încheierile pronunțate de Secția civilă din 4 noiembrie 2019, în dosarul nr. 488/64/2019, și din 16 ianuarie 2020, în dosarul nr. 661/64/2019;
 - Curtea de Apel București: încheierea din 7 februarie 2020 pronunțată de Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, în dosarul nr. 70/2/2020/a1 al Curții de Apel București;
 - Curtea de Apel Cluj-Napoca: încheierea din 8 noiembrie 2016 pronunțată de Secția I civilă, în dosarul nr. 919/33/2016;
 - Curtea de Apel Constanța: încheierea din 15 octombrie 2019 pronunțată de Secția I civilă, în dosarul nr. 396/36/2019;
 - Curtea de Apel Craiova: încheierile pronunțate de Secția I civilă din 30 august 2019, în dosarul nr. 937/54/2019; din 19 decembrie 2019, în dosarul nr. 3.383/63/2019; din 17 septembrie 2019, în dosarul nr. 1.140/54/2019;
 - Curtea de Apel Galați, încheierea din 8 octombrie 2019 pronunțată de Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, în dosarul nr. 627/44/2019;
 - Curtea de Apel Oradea: încheierea din 26 ianuarie 2019 pronunțată de Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în dosarul nr. 4.391/111/2016/a1*-A;
 - Curtea de Apel Ploiești: încheierea din data de 14 septembrie 2017 pronunțată de Tribunalul Buzău, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în dosarul nr. 2.539/114/2017;
 - Curtea de Apel Suceava: încheierile pronunțate de Secția I civilă a Curții din 19 martie 2019, în dosarul nr. 192/39/2019/a2, din 30 mai 2019, în dosarul nr. 326/39/2019/a1, din 7 octombrie 2019, în dosarul nr. 694/39/2019/a1, din 11 decembrie 2019, în dosarul nr. 883/39/2019/a1, din 11 decembrie 2019, în dosarul nr. 882/39/2019/a1, din 11 decembrie 2019, în dosarul nr. 881/39/2019/a1.
24. În concluzie, întrucât există practică neunitară cu privire la interpretarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, independent sau coroborat cu art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC, s-a considerat necesară sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru promovarea unui recurs în interesul legii asupra acestei probleme de drept.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

25. În urma verificărilor efectuate, se constată că instanța de contencios constituțional nu s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC.

VI. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

26. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat ca fiind în spiritul legii a doua orientare jurisprudențială.

27. În argumentarea punctului său de vedere a arătat că actualul Cod de procedură civilă reglementează cazurile de incompatibilitate a judecătorului în acord cu principiile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și în aplicarea principiului reglementat în art. 6 al Codului, urmărindu-se asigurarea aparenței de imparțialitate în legătură cu judecătorul care soluționează cauza.

28. Prin indicarea cazurilor de incompatibilitate în art. 41 și 42 CPC s-a urmărit evitarea tuturor situațiilor în care există elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea instanței. Însă doar art. 41 CPC reglementează cazuri de incompatibilitate absolută, nu și art. 42, ceea ce rezultă din regimul juridic diferit stabilit pentru cazurile de incompatibilitate indicate în art. 41 față de cele indicate în art. 42 CPC.

29. Extinderea cazurilor de incompatibilitate, față de reglementarea anterioară cuprinsă în art. 24 alin. (1) CPC 1865, a generat însă probleme teoretice, dar și practice, în special administrative, privind compunerea completurilor de judecată, determinând în practică o incidență mai mare a cazurilor de incompatibilitate, ceea ce a condus la necesitatea unor clarificări cu privire la înțelesul sintagmei „aceeași pricină” din perspectiva noii reglementări.

30. Aceste clarificări au survenit în practica judiciară cu ocazia soluționării unor cereri de abținere întemeiate pe prevederile art. 41 CPC, fiind avute în vedere scopul legii și finalitatea reglementării.

31. În situația vizată de sesizare, ca și în cazul tipic în care judecătorul este investit cu o cale extraordinară de atac îndreptată direct împotriva propriei hotărâri, este interzis judecătorului care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre într-o cauză să exercite controlul judiciar ordinar sau extraordinar al hotărârii date, întrucât un judecător nu poate fi investit decât o singură dată cu judecata aceleiași pricini.

32. Pentru a se putea reține acest motiv de incompatibilitate este imperios necesar ca judecătorul să fi pronunțat o hotărâre în fond, prin care fie a tranșat fondul dreptului litigios, fie a judecat în temeiul unei excepții de procedură sau de fond cu efect peremptoriu (nelegala compunere a instanței, lipsa calității procesuale, perimarea, prescripția dreptului la acțiune, autoritatea lucrului judecat, tardivitatea exercitării apelului etc.).

33. Prin urmare, nu există incompatibilitate în caz de soluționare a unui recurs în aceeași pricină dacă judecătorul nu s-a pronunțat anterior asupra fondului. Tot astfel, nu devine incompatibil judecătorul care dă încheieri preparatorii, care nu prejudică fondul cauzei și nici acela care se pronunță prin încheieri de admitere a unor excepții procesuale dilatorii, prin care se tinde la amânarea judecării sau refacerea unor acte.

34. Este însă incompatibil judecătorul care a pronunțat o încheiere prin care a tranșat unele aspecte ale litigiului dintre părți, cum ar fi încheierea de admitere în principiu pronunțată într-un litigiu de partaj, care prejudică fondul cauzei.

35. În egală măsură, și în situația în care, de pildă, un judecător a pronunțat o hotărâre în primă instanță, ce a fost ulterior schimbată în calea de atac a apelului, iar între timp judecătorul avansează la instanța superioară și îi este repartizată spre soluționare cererea de revizuire formulată împotriva deciziei pronunțate în apel, se verifică situația de incompatibilitate prevăzută de art. 41 alin. (1) CPC, întrucât există aceleași rațiuni pentru care a fost instituită incompatibilitatea în cazul analizat, și anume aceea de a interzice judecătorului să își controleze propria hotărâre, chiar și mediat, caz în care procesul ar fi lipsit de garanția efectuării unui control judiciar obiectiv.

36. Completarea operată la textul preexistent prin art. I pct. 2 din Legea nr. 310/2018 a urmărit restrângerea – de o manieră explicită – a sferei de aplicare a incompatibilității judecătorului, prin introducerea unei noi condiții restrictive: judecătorul nu devine incompatibil dacă este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs.

37. Însă această completare vizează numai al doilea caz de incompatibilitate prevăzut la art. 41 alin. (1) CPC, adică cel referitor la trimiterea spre rejudecare. Nu este avută în vedere prima ipoteză, respectiv cea a judecării în calea de atac, aceasta rămânând fără circumstanțieri și limitări.

38. În susținerea acestui punct de vedere, procurorul general a invocat și Decizia nr. 32 din 9 decembrie 2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, dată în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 64 alin. (3) CPP.

39. În ceea ce privește înțelesul sintagmei „aceeași pricină” menționate de art. 41 alin. (1) CPC, s-a apreciat că acesta nu poate fi altul decât cauza în sine în întregul ei, și nu o anumită fază procesuală, cum ar fi judecata în fond, în apel/recurs, în contestație în anulare sau în revizuire, prin această sintagmă înțelegându-se, totodată, același dosar nu ca număr de înregistrare, ci ca litigiu care privește aceleași părți, având același obiect și aceeași cauză juridică, indiferent de calea de atac în care se află părțile, respectiv cale ordinară sau extraordinară de atac.

40. În concluzie, în aplicarea și interpretarea art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, judecătorul investit să judece o cale extraordinară de atac (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs este incompatibil absolut.

VII. Opinia specialiștilor

41. Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a solicitat, în temeiul dispozițiilor art. 516 alin. (6) CPC, opinia specialiștilor de la Facultățile de Drept din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Universității din Craiova și Universității de Vest din Timișoara.

42. Specialiștii de la **Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara** (prof. dr. Claudia Roșu, lect. univ. dr. Florina Popa, lect. univ. dr. Alin Speriusi-Vlad, asist. univ. dr. Cătălin Lungănașu), constatând că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării, prevăzute de art. 514-515 CPC, au apreciat ca fiind corectă cea de-a doua orientare jurisprudențială, potrivit căreia judecătorul care a pronunțat o hotărâre prin care a soluționat cauza este incompatibil și nu poate participa la judecata unei contestații în anulare sau revizuirii îndreptate împotriva unei hotărâri pronunțate într-o altă cale extraordinară de atac.

43. În argumentarea acestui punct de vedere s-a arătat că sintagma „aceeași pricină” nu poate fi înțeleasă în sensul că soluționarea căilor extraordinare de atac reprezintă un alt proces, chiar dacă este vorba despre o altă etapă procesuală. Cererea introductivă de instanță poate să parcurgă etapa căilor extraordinare de atac sau nu, însă aceasta nu poate duce la concluzia că ar fi un proces distinct de cel de la prima instanță sesizată.

44. Scopul instituirii art. 41 alin. (1) CPC este de a nu i se permite judecătorului să își controleze propria soluție și de a fi exclus de la judecată judecătorul a cărui hotărâre ar putea fi, direct sau indirect, afectată ca urmare a admiterii căii de atac extraordinare exercitate de parte.

45. Extinderea cazului de incompatibilitate și la căile extraordinare de retractare, contestația în anulare și revizuirea, reprezintă un progres legislativ și urmărește împiedicarea judecătorului de a-și controla propria hotărâre. Opțiunea legiuitorului de a reglementa incompatibilitatea în această manieră reprezintă o garanție pentru una dintre componentele esențiale ale dreptului la un proces echitabil, respectiv imparțialitatea judecătorului în realizarea actului de justiție. În căile de atac de retractare, greșelile involuntare

săvârșite de judecător au strânsă legătură cu cele statuate în apel sau recurs, deoarece, în absența acestora, practic nici nu s-ar putea promova contestația în anulare sau revizuirea.

46. Totodată, s-a arătat că modificările aduse art. 41 alin. (1) CPC prin Legea nr. 310/2018 nu ar trebui aplicate literal, ci ar trebui să fie interpretate în sensul că, după trimiterea cauzei spre rejudecare, judecătorul va deveni incompatibil ori de câte ori va trebui să se pronunțe asupra aceluiași chestiuni pe care, într-un ciclu procesual anterior, tot el le-a soluționat. Doar o astfel de interpretare este de natură să asigure finalitatea instituției incompatibilității, respectiv să asigure respectarea dreptului justițiabililor la un proces echitabil.

47. Un argument în plus în susținerea acestei orientări jurisprudențiale poate fi identificat și în dispozițiile art. 634 alin. (1), art. 25 alin. (2) și art. 192 alin. (2) CPC. Coroborând aceste prevederi legale – deși par a reglementa aspecte diferite –, se poate ajunge la concluzia că procesul civil în faza de judecată începe prin formularea cererii de chemare în judecată și se sfârșește doar în momentul în care hotărârea judecătorească devine definitivă, putând chiar să continue și ulterior acestui moment, prin exercitarea unei căi de atac extraordinare împotriva hotărârii definitive. Altfel spus, până ce nu sunt epuizate toate căile de atac, indiferent care este parcursul cauzei civile – adică și atunci când dosarul este trimis spre rejudecare –, cauza civilă este aceeași și nu se poate aprecia că am fi în prezența unui alt litigiu distinct. Pe cale de consecință, noțiunea „aceeași pricină” la care face referire art. 41 alin. (1) CPC trebuie privită în același sens (care nici măcar nu reprezintă o interpretare extensivă), respectiv că legiuitorul se referă la o cauză civilă care încă nu a epuizat faza de judecată, indiferent de stadiul procesual concret (primă instanță, căi de atac ordinare sau extraordinare ori rejudecare etc.).

48. Specialiștii **Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova** au comunicat opinia potrivit căreia sintagma „aceeași pricină” din cuprinsul art. 41 alin. (1) CPC vizează procesul în întregul său, respectiv judecata în primă instanță și judecata în căile de atac, inclusiv în căile extraordinare de atac de retractare. Sintagma „aceeași pricină” se circumscrie situației în care calea de atac de retractare nu are ca obiect (direct, nemediat) hotărârea pronunțată de judecătorul investit cu soluționarea acesteia, ci este îndreptată împotriva unei decizii pronunțate de alți judecători într-o cale de atac extraordinară exercitată împotriva hotărârii pronunțate de judecătorul respectiv; cu alte cuvinte, cazul de incompatibilitate prevăzut de art. 41 alin. (1) CPC este incident și în ipoteza în care calea de atac extraordinară de retractare judecată de judecătorul a cărui incompatibilitate este în discuție are ca obiect o decizie pronunțată de alți judecători, dacă prin aceasta din urmă s-a soluționat o cale de atac extraordinară exercitată împotriva unei hotărâri pronunțate de un complet din care a făcut parte respectivul judecător.

49. În susținerea acestei opinii au argumentat că, în determinarea sferei sintagmei „aceeași pricină”, trebuie avut în vedere faptul că procesul civil durează până la epuizarea tuturor căilor de atac exercitate de părți, inclusiv a căilor extraordinare de retractare; toate căile de atac, inclusiv cele de retractare, sunt subsumate noțiunii de acțiune civilă, așa cum este aceasta definită în art. 29 CPC; nu există niciun argument de text pentru a exclude din sfera sintagmei „aceeași pricină” căile de atac de retractare îndreptate împotriva unor căi extraordinare de atac.

50. Cu privire la incompatibilitatea judecătorului care a pronunțat decizia din apel de a soluționa cererea de revizuire/contestație în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel au apreciat că, în acest caz, judecătorul este incompatibil absolut, în temeiul art. 41 alin. (1) CPC.

51. Argumentele sunt deduse din interpretarea literală a textului art. 41 alin. (1) CPC, din regula de interpretare logică *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, precum și din principiul *ubi eadem est ratio, eadem solutio esse debet*.

52. Soluția se impune pentru identitate de rațiune față de situația în care judecătorul ar fi chemat să soluționeze calea de atac de retractare exercitată direct împotriva hotărârii prin care a soluționat cauza. Rațiunea este aceea a asigurării unei imparțialități complete, prin evitarea situației în care un judecător este chemat să își cenzureze, fie și indirect, propria hotărâre. Fiind incident cazul de incompatibilitate absolută reglementat de art. 41 alin. (1) CPC, fără diferențieri după cum judecătorul este chemat să reanalizeze aspecte cuprinse în propria hotărâre, pronunțată în apel sau în recurs, este exclusă aplicarea prevederilor art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC.

53. În fine, nu poate fi primit argumentul expus în sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu recursul în interesul legii, potrivit căruia caracterul absolut al incompatibilității ar fi atenuat de modificarea adusă art. 41 alin. (1) CPC prin Legea nr. 310/2018 și că în ipoteza în discuție judecătorul nu ar fi incompatibil dacă ar fi chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs. Prin Legea nr. 310/2018 a fost completat textul de lege menționat, adăugându-se o excepție de la situația de incompatibilitate, respectiv în cazul în care judecătorul este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs. Nuanțarea (și excepția de la incompatibilitate) vizează însă numai ipoteza trimiterii spre rejudecare, și nicidecum situația de incompatibilitate vizând judecarea aceleiași pricini în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire.

VIII. Opinia judecătorilor-raportori

54. Constatând că recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov este admisibil, judecătorii-raportori au apreciat că sintagma „aceeași pricină” din cuprinsul art. 41 alin. (1) teza întâi CPC semnifică procesul civil în care nu s-a epuizat faza de judecată, indiferent de stadiul procesual concret, și în situația în care judecătorul este investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel sau recurs. De asemenea au concluzionat că, în temeiul art. 41 alin. (1) CPC, judecătorul care a pronunțat decizia din apel este, ca regulă, incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

55. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

IX.1. Asupra admisibilității recursului în interesul legii

Regularitatea investirii:

56. Conform art. 514 CPC, „*pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești*”.

57. În cauză, declanșarea mecanismului de unificare a jurisprudenței, prin intermediul recursului în interesul legii, a fost realizată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, entitate care are calitate procesuală, în baza textului legal mai sus enunțat.

Admisibilitatea recursului în interesul legii:

58. Conform art. 515 CPC, „*recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii*”.

59. Din cuprinsul acestei norme legale rezultă cele patru condiții ce trebuie îndeplinite cumulativ pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil, respectiv: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive; hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

Sesizarea trebuie să aibă ca obiect o problemă de drept.

60. Problema de drept supusă dezbaterii pe calea recursului în interesul legii trebuie să fie una reală, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege.

61. Din această perspectivă, potrivit actului de sesizare, prima întrebare vizează interpretarea art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, în sensul stabilirii circumstanțelor în care ar fi incompatibil absolut judecătorul investit să judece o cale extraordinară de atac (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date într-o cale extraordinară de atac exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs. Instanța de trimitere consideră că dezlegarea acestei probleme de drept ar ține de interpretarea sintagmei „aceeași pricină”, din cadrul normei juridice menționate anterior.

62. Cea de-a doua întrebare privește interpretarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) raportat la art. 42 alin. (1) pct. 1 CPC, respectiv dacă judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire/contestație în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul exercitat împotriva deciziei sale din apel.

63. Astfel cum rezultă din expunerea problemei de drept, ambele întrebări au ca premisă aplicarea art. 41 alin. (1) CPC, în sensul de a se stabili regimul juridic al incompatibilității în situația judecătorului investit cu soluționarea unei căi extraordinare de atac de retractare exercitate împotriva unei hotărâri date, în primul caz, într-o cale extraordinară de atac exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs, iar în al doilea caz, în calea de atac a recursului exercitat împotriva hotărârii sale din apel.

64. În acest context se impune precizarea că noul Cod de procedură civilă reglementează în cuprinsul art. 41 și 42 cazurile de incompatibilitate a judecătorului, în acord cu principiile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și în aplicarea principiului reglementat în art. 6 CPC, urmărindu-se asigurarea imparțialității obiective (imparțialitatea așa cum este văzută de un observator obiectiv) și evitarea tuturor situațiilor în care există elemente care nasc, în mod întemeiat, îndoieli cu privire la imparțialitatea instanței.

65. Art. 41 CPC reglementează trei cazuri de incompatibilitate absolută, consacrand în mod expres incompatibilitatea judecătorului nu numai în situația pronunțării unei hotărâri judecătorești prin care instanța se dezinvestește, ci și atunci când a pronunțat o

încheiere interlocutorie, care lasă să se întrevadă rezultatul final al procesului în privința problemei soluționate prin încheiere, și participă la judecata cauzei în căile de atac.

66. Normele care reglementează incompatibilitatea absolută sunt de ordine publică și, întrucât conțin o restricție de drepturi, sunt de strictă interpretare și aplicare, astfel încât cazurile de incompatibilitate absolută nu pot fi extinse prin analogie și la alte situații. Totodată, dat fiind caracterul de ordine publică al normelor care reglementează incompatibilitatea absolută, încălcarea acestora atrage nulitatea absolută a hotărârilor judecătorești (art. 45 CPC).

67. Spre deosebire de incompatibilitatea prevăzută de art. 41, care poate fi invocată în orice stare a pricinii, cazurile prevăzute de art. 42 CPC sunt cazuri de incompatibilitate relativă, care pot fi invocate prin cererea de recuzare numai înainte de începerea oricărei dezbateri, respectiv de îndată ce îi sunt cunoscute, în cazul în care motivele de incompatibilitate s-au ivit ori au fost cunoscute de parte doar după începerea dezbaterilor.

68. Reținând, așadar, că cele două întrebări vizează doar dispozițiile art. 41 alin. (1) CPC, care reglementează cazurile de incompatibilitate absolută, se impune reformularea celei de-a doua întrebări, în sensul că existența cazului de incompatibilitate absolută a judecătorului care a pronunțat decizia din apel de a participa la judecata cererii de revizuire/contestație în anulare declarate împotriva deciziei date în recursul exercitat împotriva deciziei sale din apel urmează a fi clarificată și a primi dezlegările necesare numai din perspectiva dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC.

69. Este de observat suplimentar că în cadrul primei întrebări se menționează situația judecătorului investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date într-o cale extraordinară de atac exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs, iar în cadrul celei de-a doua întrebări se menționează situația judecătorului investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date în recursul exercitat împotriva deciziei sale din apel.

70. Ținând cont că potrivit Codului de procedură civilă recursul este inclus în cadrul căilor de atac extraordinare, alături de revizuire și contestația în anulare, ultimele două fiind căi de atac de retractare, în timp ce recursul este cale de atac de reformare, iar cea de-a doua întrebare privește în mod expres situația căilor de atac de retractare exercitate împotriva unei decizii date în recursul exercitat împotriva hotărârii din apel, urmează ca obiectul primei întrebări să se limiteze la situația judecătorului investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs.

71. În consecință, obiectul sesizării, astfel cum a fost reformulat, îl reprezintă o problemă de drept generată de interpretarea diferită pe care instanțele au dat-o dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC.

Problema de drept care face obiectul sesizării a fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești.

72. Din cuprinsul hotărârilor definitive anexate actului de sesizare se poate reține interpretarea diferită a textului de lege ce formează obiectul sesizării, cu consecința pronunțării unor hotărâri diferite asupra aceleiași probleme de drept.

73. În concret, s-au conturat două orientări jurisprudențiale diferite, astfel cum sunt expuse la pct. IV din prezenta decizie, cu precizările ce vor fi expuse în cadrul paragrafelor ce privesc soluția pe fond, care justifică necesitatea pronunțării unei decizii menite să asigure o jurisprudență unitară.

Dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive.

74. Actul de sesizare este însoțit de încheieri date fără cale de atac, potrivit art. 53 alin. (2) CPC, relevante pentru problema de drept dedusă judecării.

75. Deși încheierile anexate sunt, conform art. 235 CPC, încheieri premergătoare, totuși ele nu sunt supuse niciunei căi de atac [art. 53 alin. (2) CPC], întrucât prin intermediul lor se dispun măsuri care privesc nu atât interesul părților, cât mai degrabă buna desfășurare a activității judiciare.

76. Prin urmare, este îndeplinită cerința formală prevăzută de art. 515 CPC cu privire la existența hotărârilor judecătorești definitive, având în vedere că, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 1 și 6 CPC, sunt hotărâri definitive hotărârile care nu sunt supuse apelului și nici recursului, precum și alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate.

Hotărârile judecătorești trebuie să fie anexate cererii.

77. Anexele care însoțesc actul de sesizare fac dovada îndeplinirii acestei condiții.

IX.2. Asupra fondului recursului în interesul legii

78. În ceea ce privește prima problemă de drept care a fost soluționată neunitar de instanțele judecătorești, aceasta vizează, așa cum s-a reținut mai sus, interpretarea art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, în sensul stabilirii circumstanțelor în care ar fi incompatibil absolut judecătorul investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare (revizuire sau contestație în anulare) împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel/recurs. Instanța

de trimitere consideră că dezlegarea acestei probleme de drept ar ține de interpretarea sintagmei „aceeași pricină”, din cadrul normei juridice menționate anterior.

79. În prealabil, este de reținut că în actul de sesizare figurează printre argumentele primei orientări jurisprudențiale (în cadrul căreia se susține respingerea unor cereri de abținere/recuzări formulate în situația menționată anterior) cel al definirii sintagmei „aceeași pricină” ca desemnând cauza/cererea introductivă de instanță în cadrul căreia are loc judecata, pronunțarea hotărârii și exercitarea căilor de atac ordinare și extraordinare împotriva acesteia, de unde ar rezulta că, întrucât contestația în anulare/revizuirea nu au ca obiect hotărârea pronunțată de judecătorul investit cu soluționarea acestora, nu am fi în prezența aceleiași pricini, în accepțiunea art. 41 alin. (1) CPC.

80. Or, observând hotărârile la care se face trimitere ca susținând o astfel de interpretare, se constată că în cadrul acestora nu există un astfel de argument și nici vreo susținere legată de faptul că în această situație nu ar fi îndeplinită condiția prevăzută de art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, referitoare la existența aceleiași pricini. În motivarea majorității acestor hotărâri se reține că, raportat la circumstanțele particulare ale acelor cauze, judecătorul nu ar ajunge să își verifice în calea de atac legalitatea și/sau temeinicia propriei hotărâri.

81. Referirea la îndeplinirea condiției existenței aceleiași pricini se regăsește, în schimb, în cadrul unora dintre hotărârile care au adoptat soluția admiterii cererilor de abținere.

82. Ca atare, sursa practicii neunitare, reprezentată de soluțiile diferite date în interpretarea aceleiași probleme de drept, raportat la situația de fapt concretă, nu este reprezentată de interpretarea în mod diferit a sintagmei „aceeași pricină” din cadrul art. 41 alin. (1) teza întâi CPC.

83. În abordarea problematicii cu care a fost investit Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii urmează a se avea în vedere fundamentul incompatibilității reglementat de art. 41 alin. (1) CPC, și anume acela de a nu îl pune pe judecător în situația de a reveni asupra soluției sale, numai astfel asigurându-se imparțialitatea și protejarea încrederii în justiție.

84. Din această perspectivă, sintagma „aceeași pricină” trebuie înțeleasă în accepțiunea sa largă, de proces civil, iar nu restrânsă, de etapă procesuală, având în vedere că este prioritară respectarea imparțialității obiective (imparțialitatea așa cum este văzută de un observator obiectiv), fiind necesar să nu se afecteze încrederea publică și să fie respectate garanțiile dreptului la un proces echitabil, conferite de art. 6 din Convenție.

85. Argumente în plus în sprijinul acestei interpretări pot fi identificate și în dispozițiile art. 25 alin. (2) și art. 192 alin. (2) CPC. Coroborarea acestor dispoziții legale conduce la concluzia că procesul civil în faza de judecată începe prin formularea cererii de chemare în judecată și se sfârșește doar în momentul în care au fost soluționate căile de atac, inclusiv căile extraordinare de retractare.

86. Astfel, din cuprinsul dispozițiilor art. 25 alin. (2) CPC rezultă că legiuitorul are o privire generală și unitară asupra procesului civil, menținând regula aplicării legii procesuale de la momentul formulării cererii de chemare în judecată, inclusiv în ipoteza trimerii cauzei spre rejudecare.

87. Drept urmare, formularea unei căi de atac extraordinare de retractare nu dă naștere unui litigiu distinct, ci va continua aceeași judecată, în limitele trasate de exercitarea căii de atac. La fel cum în cazul apelului sau al recursului nu se interpretează că am fi în prezența altei pricini, aceeași interpretare se impune și în cazul căilor extraordinare de atac de retractare, chiar succesiv exercitate.

88. Pornind de la obligația asigurării deopotrivă atât a imparțialității subiective, cât și a imparțialității obiective pe care le reclamă desfășurarea unui proces echitabil, sintagma „aceeași pricină” se circumscrie și situației în care calea de atac de retractare nu are ca obiect direct hotărârea pronunțată de judecătorul investit cu soluționarea acesteia, ci este îndreptată împotriva unei decizii pronunțate de alți judecători, dacă prin aceasta din urmă s-a soluționat o cale de atac de retractare exercitată împotriva deciziei pronunțate de către un complet din care a făcut parte și judecătorul investit cu soluționarea căii de atac de retractare în discuție.

89. Astfel, chiar și atunci când se formulează o cale de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale de atac de retractare, cererea nu dă naștere unui litigiu distinct, ci va continua judecata în aceeași cauză, dat fiind caracterul unitar al procesului civil, care semnifică speța dedusă judecătii, în orice stadiu s-ar afla.

90. Pe cale de consecință, noțiunea „aceeași pricină” la care se referă art. 41 alin. (1) CPC semnifică procesul civil în care nu s-a epuizat faza de judecată, indiferent de stadiul procesual concret (căi de atac ordinare sau extraordinare).

91. Acesta este motivul pentru care dezlegarea primei probleme de drept, raportat la circumstanțele concrete invocate, nu poate fi legată de stabilirea înțelesului sintagmei „aceeași pricină”.

92. În cadrul actului de sesizare s-a menționat ca posibil argument pentru rezolvarea acestei probleme de drept și cel referitor la sancționarea exercitării abuzului de drept.

93. Sub acest aspect este de remarcat că exercitarea abuzivă a dreptului de a formula căi de atac de retractare, în mod succesiv, are remedii în legislația procesual civilă, partea care introduce cu rea-credință cereri (căi de atac) vădit netemeinice putând fi sancționată cu amendă judiciară, conform art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) CPC, sancțiune care poate fi aplicată însă numai de către o instanță independentă și imparțială.

94. Într-adevăr, potrivit art. 12 alin. (1) CPC drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.

95. Totuși, este de observat că legiuitorul român nu a optat pentru sancționarea abuzului de drept cu respingerea cererii formulate abuziv și cu atât mai puțin cu soluționarea cererii de către o instanță care nu se bucură de imparțialitate obiectivă.

96. Dimpotrivă, în cadrul alin. (2) al art. 12 CPC s-a prevăzut expres sancțiunea care intervine în cazul încălcării prevederilor alin. (1), și anume: *„Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare”*.

97. Astfel, dezlegarea primei probleme de drept nu poate fi determinată nici de regimul juridic al sancționării abuzului de drept.

98. Dispozițiile art. 41 alin. (1) CPC au la bază o prezumție absolută de lipsă de obiectivitate a judecătorului în situațiile expres menționate de acest text de lege, menită să asigure lipsa oricărei prejudecăți (parțialități) a instanței și protejarea încrederii în justiție.

99. Prezumțiile, conform doctrinei, au la bază un raționament care se bazează pe probabilități, generalizând ceea ce este dominant și comun pentru anumite fapte și împrejurări.

100. Respingerea cererilor de abținere sau recuzare în anumite situații specifice, care doar în aparență ar face parte dintre cele menționate în art. 41 alin. (1) CPC, nu depinde de redefinirea sintagmei „aceeași pricină”, în funcție de circumstanțe particulare, care ar duce la arbitrar, ci de înlăturarea premiselor care au stat la baza prezumției legale de lipsă de obiectivitate a judecătorului în cazurile prevăzute de acest text de lege, caz în care această normă de drept devine inaplicabilă.

101. Or, ținând cont de premisele care au stat la baza prezumției legale de lipsă de obiectivitate a judecătorului în cazurile prevăzute de acest text de lege, acestea sunt înlăturate dacă din circumstanțele particulare ale litigiului reiese în mod evident că acesta nu este pus în situația de a-și evalua, direct sau indirect, propria hotărâre.

102. Această evaluare trebuie făcută astfel încât să fie oferite suficiente garanții pentru a se exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea judecătorului, așa cum este văzută de un observator obiectiv.

103. În consecință, referitor la prima problemă de drept care face obiectul recursului în interesul legii, în cazul în care judecătorul este investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel sau recurs, nu sunt aplicabile prevederile art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, dacă din circumstanțele particulare ale litigiului reiese în mod evident că acesta nu este pus în situația de a-și evalua, direct sau indirect, propria hotărâre.

104. În ceea ce privește a doua problemă de drept care a fost soluționată neunitar de instanțele judecătorești, aceasta are ca obiect interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC, în sensul de a se stabili dacă judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare, exercitată împotriva hotărârii date în recursul exercitat împotriva acesteia.

105. În prealabil, este de precizat că hotărârile prin care au fost soluționate cererile de abținere, care au stat la baza formulării recursului în interesul legii, au fost pronunțate în procese începute atât anterior, cât și ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018.

106. Forma inițială a art. 41 alin. (1) CPC avea următorul conținut: *„Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare”*.

107. Prin Legea nr. 310/2018 a fost modificat art. 41 alin. (1) CPC, astfel: *„Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs”* (s.n.).

108. Excepția introdusă prin această modificare se referă la situația în care judecătorul ar fi chemat să se pronunțe în aceeași pricină după trimiterea spre rejudecare. Această interpretare reiese din faptul că norma juridică face referire la „chestiuni dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs”, ceea ce înseamnă că privește situația în care judecătorul care a pronunțat o hotărâre în aceeași pricină ar fi investit ulterior cu soluționarea aceleiași pricini după ce o instanță de apel sau recurs a soluționat o cale de atac ce privea hotărârea sa.

109. Nu se poate considera că se referă și la situația în care, după ce a soluționat cauza, este investit cu o cale de atac extraordinară de retractare, întrucât nu există nicio justificare rezonabilă pentru care ar fi exclus de la regula incompatibilității absolute pentru acest caz judecătorul care a pronunțat hotărârea în primă instanță.

110. În consecință, nu are relevanță pentru problema de drept ce face obiectul recursului în interesul legii modificarea art. 41 alin. (1) CPC prin Legea nr. 310/2018 și, astfel, nu se pune problema formulării unor reguli diferite în funcție de data începerii procesului, ulterior sau anterior acestei modificări.

111. Referitor la a doua problemă de drept care a fost soluționată neunitar de instanțele judecătorești, așa cum s-a reținut anterior, aceasta are ca obiect interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) CPC, în sensul de a se stabili dacă judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare exercitată împotriva hotărârii date în recursul declarat împotriva acesteia.

112. Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, reține că răspunsul la această întrebare este afirmativ pentru considerentele ce succedă.

113. Potrivit art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în recurs, situație a cărei aplicare nu a creat controverse în practica judiciară.

114. Problema de drept care a generat opinii diferite este dată de cererile de revizuire și contestațiile în anulare care au ca obiect hotărâri care nu au fost pronunțate de judecătorul investit cu soluționarea acestora și, ca atare, acesta, în aparență, nu ar fi pus în situația de a-și controla propria hotărâre, una dintre premisele care stă la baza instituirii cazurilor de incompatibilitate absolută prevăzute de art. 41 alin. (1) CPC.

115. Totuși, în cazul cererilor de revizuire și contestațiilor în anulare, deși judecătorul trebuie să se pronunțe mai întâi asupra admisibilității acestora prin raportare la condițiile și cazurile strict prevăzute de lege în care pot fi formulate, situația-regulă, potrivit art. 513 alin. (4), respectiv art. 508 alin. (3) CPC, este a judecării acestor căi extraordinare de atac de retractare într-o singură etapă.

116. Ca atare, soluționând cererea de revizuire sau contestația în anulare formulată împotriva deciziei din recursul declarat împotriva hotărârii pronunțate de acesta, judecătorul ar putea fi pus în situația de a-și controla propria hotărâre.

117. Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, observă că nu se poate aprecia la momentul soluționării cererii de abținere asupra șanselor de câștig și pierdere ale cererii de revizuire sau ale contestației în anulare sub aspectul îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a acestora, soluție care nu ar concorda cu scopul asigurării imparțialității obiective.

118. În consecință, în ceea ce privește a doua problemă de drept, în temeiul art. 41 alin. (1) CPC, judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel.

119. Pentru toate aceste considerente,

Înalta Curte de Casație și Justiție, în numele legii, decide:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, stabilește că:

În cazul în care judecătorul este investit să judece o cale extraordinară de atac de retractare împotriva unei decizii date tot într-o cale extraordinară de atac de retractare exercitată succesiv împotriva hotărârii sale din apel sau recurs, nu sunt aplicabile prevederile art. 41 alin. (1) teza întâi CPC, dacă din circumstanțele particulare ale litigiului reiese în mod evident că acesta nu este pus în situația de a-și evalua, direct sau indirect, propria hotărâre.

În temeiul art. 41 alin. (1) CPC, judecătorul care a pronunțat decizia din apel este incompatibil absolut să soluționeze cererea de revizuire sau contestația în anulare exercitată împotriva deciziei date în recursul declarat împotriva deciziei sale din apel.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) CPC.

4. Recuzare. Starea cauzei până la soluționarea cererii

CPC, art. 49 alin. (2)

Formularea unei cereri de recuzare, înainte sau după începerea oricăror dezbateri, nu împiedică efectuarea actelor de procedură în continuarea judecății, nici dezbaterea în fond a procesului, ci doar pronunțarea hotărârii, până la soluționarea cererii de recuzare.